

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, заслуженого працівника освіти України Шаповала Романа Володимировича на дисертацію Шири Олександра Володимировича на тему «Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльний адміністративно-правовий аналіз законодавства Польщі та України» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Дисертація О.В. Шири присвячена актуальній для сучасної юридичної науки та практики тематиці та виконана в рамках спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Питання публічного управління та публічного адміністрування у сфері реалізації права особи на правову допомогу досліджували відомі фахівці у сфері адміністративного права, про що автор вірно зазначає в роботі, проте інститут адвокатури в контексті порівняльно-правового аналізу законодавства України та Польщі ще не був предметом окремого дослідження, що актуалізує необхідність підготовки цієї роботи.

Обґрунтовуючи актуальність теми дослідження дисертант справедливо зазначає, що інститут адвокатури є одним із ключових інститутів правової допомоги, незамінним елементом механізму забезпечення реалізації та захисту прав і свобод громадян, адже саме адвокат має унікальні, передбачені чинним процесуальним законодавством повноваження щодо захисту свого клієнта від можливих зловживань з боку суб'єктів владних повноважень органів публічної адміністрації, гарантом надання особі кваліфікованої правової допомоги, що включає і юридичні консультації, і складання процесуальних документів, і представництво інтересів особи в органах публічної адміністрації та у відносинах з іншими учасниками правовідносин.

До актуальних питань адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності в Україні та Республіці Польща в контексті євроінтеграційних процесів та процесів глобалізації О.В. Шири справедливо відносить: відсутність в Україні, на відміну від Республіки Польща, обов'язкового страхування цивільної відповідальності за шкоду, заподіяну адвокатом клієнту під час виконання своїх професійних обов'язків; більшу залежність інституту адвокатури в Республіці Польща від держави, що проявляється в повноваженнях Міністра юстиції наглядати за діяльністю органів адвокатського самоврядування; відсутність в Україні можливості застосування до адвоката грошового стягнення за вчинення дисциплінарного проступку, а також додаткових адміністративних стягнень у вигляді заборони виконання патронату (керівництва стажуванням) на певний строк та втрати пасивного й активного права бути вибраними до органа адвокатського самоврядування у разі вчинення дисциплінарного проступку; проходження стажування в Україні тільки після складання адвокатського іспиту протягом шести місяців під керівництвом адвоката за направленням ради адвокатів регіону, на відміну від польської моделі, коли стажування передуює складанню адвокатського іспиту та триває три роки, причому після шести місяців аплікант (особа, яка проходить стажування) може замінити адвоката у суді; необхідність збільшення винагороди адвокатам за участь у наданні безоплатної правової допомоги, зокрема, збільшення виплат за виправдувальний вирок клієнту, що має стимулювати адвокатів здійснювати захист на належному рівні та уникати формально-пасивної участі у судовому розгляді справи.

Окреслені проблеми та ряд інших питань вимагають їх оперативного вирішення на законодавчому рівні та на рівні відомчої нормотворчості з метою удосконалення механізму публічного адміністрування у даній сфері суспільних відносин.

Вищезазначене обґрунтовує як теоретичну, так і практичну значимість дослідження Ширі О.В.

Дисертація має логічну будову та містить всі необхідні структурні елементи. В процесі дослідження О.В. Широю опрацьовано значний масив нормативних та літературних джерел, наукової періодики, що дозволило сформулювати обґрунтовані та взаємопов'язані висновки.

Заслуговує на увагу наукова новизна дисертації, яка є першим комплексним дослідженням, що присвячене адвокатурі як інституту реалізації права на правову допомогу в контексті порівняльного адміністративно-правового аналізу законодавства Республіки Польща та України.

Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, зроблені узагальнення, висновки та пропозиції мають загальнотеоретичне та прикладне значення для науки адміністративного права, правотворчої діяльності та юридичної практики у сфері правового регулювання та публічного адміністрування адвокатської діяльності.

Як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, робота О.В. Шири не позбавлена певних недоліків.

По-перше, в підрозділі 1.2. «Історіографія та методологія дослідження адвокатури як інституту реалізації права на правову допомогу» залишено поза увагою аналіз наукових робіт та публікацій зарубіжних авторів, присвячених обраній автором тематиці. Науковці Республіки Польща та інших розвинутих держав приділяють чималу увагу різним аспектам правового регулювання та публічного адміністрування адвокатської діяльності, тому стислий виклад їх досягнень тільки б прикрасив роботу.

По-друге, у назві підрозділу 2.1 дисертації автором заявлено дослідження сучасного стану адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності в Україні та Польщі, аналіз національного законодавства та відповідної судової практики.

В той же час ознайомлення із змістом даного підрозділу дає підстави стверджувати, що в роботі сконцентрована увага на аналізі Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та польського закону «Про адвокатуру», узагальненні практики Верховного Суду. Проте, дещо поверхово

проаналізовано результати нормотворчості органів адвокатського самоврядування, не систематизовані закони та підзаконні нормативно-правові акти, якими врегульовано суспільні відносини, по'язані з різними аспектами адвокатської діяльності.

По-третє, досліджуючи актуальні питання адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності в Україні та Польщі в контексті євроінтеграційних процесів та процесів глобалізації на сторінках 94-117 дисертації, О.В. Шири звертає увагу на основні проблеми адвокатури та адвокатської діяльності в Україні, викладені в Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, аналізує питання необхідності збереження адвокатської таємниці в тих випадках, коли адвокату стало відомо про вчинення його клієнтом тяжкого злочину тощо. Проте, фактично залишені поза увагою проблемні питання надання адвокатами безоплатної правової допомоги, питання соціального захисту адвокатів, питання захисту адвоката від неправомірного втручання в його діяльність з боку органів публічної адміністрації, включаючи захист честі та ділової репутації адвоката.

По-четверте, дискусійною є пропозиція О.В. Шири на сторінці 171 дисертації щодо доповнення переліку дисциплінарних стягнень, які можуть застосовуватись до адвоката в Україні, грошовим стягненням за вчинення дисциплінарного проступку за аналогією із відповідним переліком за польським законодавством.

Така пропозиція потребує додаткових пояснень, адже постає питання щодо можливого посягання на незалежність адвоката у разі монетизації його дисциплінарної відповідальності, а також питання появи корупційних ризиків в процесі притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності із можливістю накладення на нього грошового стягнення.

По-п'яте, додаткових пояснень потребує пропозиція О.В. Шири імплементувати в національне законодавство польський варіант підготовки майбутнього адвоката, коли особа (аплікант) протягом трьох років проходить

стажування і тільки потім складає адвокатський іспит. В умовах глобалізації та цифровізації суспільного життя, прискорення всіх соціальних процесів сумнівною виглядає пропозиція подовжити час стажування майбутніх адвокатів до трьох років.

Проте, висловлені зауваження мають дискусійний характер і значною мірою не впливають на загальну позитивну оцінку роботи О.В. Шири.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльний адміністративно-правовий аналіз законодавства Польщі та України» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Шира Олександр Володимирович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент –

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Р.В. Шаповал

Підпис	<i>Шаповала Р.В.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач.ВК	<i>[Signature]</i>
02	09 2024 р.